

The background of the slide features a photograph of three people in an office environment. On the left, a man with a beard and a woman are smiling and looking towards the right. On the right, another woman with grey hair is looking towards the left, holding a tablet. The office has large windows in the background, and the overall lighting is bright and professional.

TECHNOLOGY BASE

Accountantsverslag 2023

Aan de directie en het algemeen
bestuur van Technology Base
T.a.v. de heer J. Schuring
Vliegveldstraat 100 - C50a
7524 PK ENSCHEDE

Enschede, 15 maart 2024

Kenmerk: 1019298/MZ/GvdR/hb/611

Geachte directie en leden van het algemeen bestuur,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Technology Base gecontroleerd. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Dit verslag vormt de rapportage over de controle zoals bedoeld in artikel 2:393 BW. Daarnaast informeren wij u in dit verslag over de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek naar de interne beheersing van de organisatie. Dit verslag is uitsluitend voor u, de provinciale staten van Overijssel en de gemeenteraad van gemeente Enschede bestemd en daarom mag deze niet zonder onze schriftelijke toestemming verder worden verspreid of voor andere doeleinden worden gebruikt.

Wij starten dit accountantsverslag na de managementsamenvatting in hoofdstuk 1 met het bespreken van de financiële positie en onze controlebevindingen in hoofdstuk 2. Daarna treft u in hoofdstuk 3 een overzicht aan van de bevindingen ten aanzien van de interne beheersing van Technology Base. De bijlage bevat de achtergrond en de uitkomsten van onze accountantscontrole op hoofdlijnen.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van Technology Base bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,
BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

M. Zoetman-Kiers RA
Partner BDO en extern accountant

Inhoudsopgave

1. MANAGEMENTSAMENVATTING

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

2.1 Strekking controleverklaring

2.2 Resultaat 2023

2.3 Belangrijkste ontwikkelingen in 2023

2.4 Belangrijkste aandachtspunten voor 2024

3. UW INTERNE BEHEERSING & ONZE BEVINDINGEN

3.1 Rechtmatigheidsverantwoording

3.2 Bevindingen interne beheersing

3.3 Ontwikkeling grondexploitaties

3.4 BBV, WNT en bijzonderheden in de jaarrekening

3.5 Significante schattingsposten

4. Bijlage

1. Managementsamenvatting

1 Managementsamenvatting (1/2)

Controleverklaring en rechtmatigheid

- ▶ Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid te verstrekken bij de jaarrekening van Technology Base.
- ▶ Over de rechtmatigheid zullen wij, zoals het er nu naar uit ziet, geen oordeel geven. In de jaarrekening van Technology Base is hiervoor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, waarmee het Dagelijks Bestuur toelicht in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, het voorwaarden-, en het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.
- ▶ Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is nog steeds niet afgerond, waarmee het BBV en het BADO nog niet zijn aangepast voor de rechtmatigheidsverantwoording. Consequentie hiervan is dat op dit moment een voldoende uitgewerkte basis om een controleverklaring af te geven bij de jaarrekening, waarin een rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen, ontbreekt.
- ▶ De verwachting is op dit moment dat wij niet voor eind april 2024 een controleverklaring bij de jaarrekening van Technology Base kunnen verstrekken. Wij raden u aan gemeente Enschede en Provincie Overijssel hierover te informeren, met verstrekking van de concept jaarrekening en dit accountantsverslag.

Resultaat 2023

(bedragen x € 1.000)	JR 2023	GEWIJZIGDE BEGROTING 2023	AFWIJKING 2023
Totale lasten	5.901	8.850	-2.949
Totale baten	7.989	9.441	-1.452
Mutatie onderhanden werk	-2.454	-1.059	-1.395
Mutatie voorziening grondexploitatie	-1.426	-	-1.426
Resultaat	-1.792	-468	-1.324

- ▶ Het resultaat 2023 wijkt € 1,3 miljoen af ten opzichte van de gewijzigde begroting.
- ▶ Het resultaat van de luchthavenexploitatie bedraagt € 0,7 miljoen negatief en het resultaat van de vastgoedexploitatie bedraagt € 0,3 miljoen positief. Zie hiertoe verdere toelichting in paragraaf 2.2.
- ▶ De mutatie voorziening grondexploitatie bedraagt € 1,4 miljoen negatief. Zie hiertoe verdere toelichting in paragraaf 3.3.

Materialiteit en compliance

- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 59.000 respectievelijk € 172.500.
- ▶ Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd

Aandachtspunten 2024

- ▶ Rondom stikstof zijn geen nieuwe ontwikkelingen, vestiging van grotere bedrijven is daarom nu nog niet mogelijk. Daarnaast lijkt de capaciteit van de nutsnetwerken een nieuw knelpunt voor 2024 en verder te worden. Wij hebben van het management begrepen dat bij de prognoses in de GREX deze ontwikkelingen worden geadresseerd.
- ▶ In verband met de verkenning voor een Publiek-Private-Samenwerking heeft een externe partij de fiscale aandachtspunten uitgewerkt. In de bijlage hebben wij onze feedback hierop samengevat. Bij de totstandkoming van de PPS is het van belang de fiscaliteiten te betrekken in de uitwerking.

1 Managementsamenvatting (2/2)

Ontwikkelingen 2023

- ▶ Op 1 januari 2023 heeft een conversie plaatsgevonden van Exact Globe naar Exact Online.
- ▶ Besluit parkmanagementbijdrage is in het bestuur genomen. Beide deelnemers kwamen een routekaart overeen waarmee het bestuur heeft ingestemd.
- ▶ Een Letter-of-Intent (hierna: LOI) is gesloten met twee regionale private partners om te werken aan een verkenning van een PPS. In september besloot het bestuur deze verkenning verdiept voort te zetten. De LOI is verlengd tot oktober 2024.
- ▶ In navolging van het advies van Bureau Berenschot is het bestemmingsplan voor het profiel van HTSM/AMM gewijzigd. Daarmee is het profiel voor het segment HTSM/AMM verruimd ten gunste van productieactiviteiten.
- ▶ In maart 2023 besloot het Algemeen Bestuur om bedrijfskavels op het bedrijfspark uit te geven met eeuwigdurend erfpacht.

Ontwikkelingen grondexploitatie

- ▶ Voor de grondexploitatie zijn aanvaardbare parameters en uitgangspunten gehanteerd.
- ▶ Het herziene bestemmingsplan voor de “Voormalige Vliegbasis Twenthe - Midden” en “-Zones” werd op 6 december 2023 vernietigd door de Raad van State waardoor desbetreffende gronden terugvallen in het oude bestemmingsplan voor vliegveld en militaire doeleinden. Daardoor kan niet langer aanspraak gemaakt worden op het laatste deel van de met van Eck overeengekomen koopsom. Dit heeft een negatieve impact op de ontwikkeling van de grondexploitatie.
- ▶ De grootste onzekerheid in de grondexploitatie is de uitgifte binnen deelgebied Technology Base. Wel worden gesprekken gevoerd met partijen die zich op het terrein willen vestigen.
- ▶ In ‘t Vaneker/Zuidkamp is in 2023 een kavel minder verkocht dan begroot. Er resteren twee kavels die vanwege een lopende huurovereenkomst nog niet verkocht kunnen worden. Daarnaast is sprake van nog vier kavelsreserveringen. Wij zien hier geen verhoogde onzekerheid in.
- ▶ Wij kunnen instemmen met de schattingen die door het dagelijks bestuur zijn gemaakt voor de grondexploitatie bij het opstellen van de jaarrekening 2023.

Bevindingen interne beheersing

- ▶ Functiescheiding bij muteren van crediteurenstamgegevens ontbreekt.
- ▶ Functievermenging en superuser rechten bij Assistent Controller leidt tot risico's.
- ▶ De directeur heeft beperkte zelfstandige betalingsbevoegdheden.
- ▶ Geen zichtbare controle op doorgevoerde memoriaalboekingen.

Gezien de omvang van Technology Base heeft het management gekozen deze bevindingen te accepteren en geen (corrigerende) interne beheersingsmaatregelen te treffen. Wij begrijpen deze keuze, waarbij wij opmerken dat wij ten behoeve van de jaarrekeningcontrole aanvullende werkzaamheden hebben verricht. Naar aanleiding van deze uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Strekking controleverklaring

Goedkeurende controleverklaring met betrekking tot de getrouwheid

Wij hebben bij de jaarrekening 2023 van Technology Base een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd. Deze controleverschillen hebben wij hieronder opgenomen.

De hiernaast opgenomen controleverschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening. Er resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING	OMVANG IN €	RESULTAAT IMPACT
Getrouwheid		
Presentatie personeelskosten parkeren en plankosten TA	36.000	Nee
Twee facturen m.b.t. investeringen waren ten onrechte nog niet in 2023 verantwoord (excl. BTW effect)	106.989	Nee
Reservering nog te ontvangen factuur met betrekking tot bestemmingsplan VTE ten onrechte te hoog gereserveerd	10.473	Ja, positief
Reservering nog te betalen BTW ten onrechte te hoog verantwoord	22.293	Ja, positief
Presentatie fonds bovenwijks ten onrechte gesaldeerd	156.670	Nee

2.2 Resultaat 2023

Het resultaat van Technology Base over het jaar 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,3 miljoen negatief. In de hiernaast opgenomen tabel is het resultaat in het kort weergegeven.

De belangrijkste afwijking ten opzichte van de begroting zit in het bijstellen van de inschattingen in de grondexploitatie. In 2023 zijn de werkelijke lasten en wekelijks baten van de grondexploitatie lager uitgevallen dan begroot. De belangrijkste negatieve ontwikkeling voor de GREX hangt samen met het niet ontvangen van de laatste termijnen van De Strip & Oostkamp ad € 1,5 miljoen. De GREX is hierop aangepast met een bedrag van € 1,1 miljoen. In paragraaf 3.3 van dit rapport gaan wij nader in op deze verschillen en andere ontwikkelingen in de grondexploitatie.

Het resultaat op de luchthaven is € 661.000 negatief waar € 720.000 negatief was begroot. In dit negatieve resultaat is een bedrag ad € 366.000 verantwoord als kosten die samenhangen met het opstellen van het nieuwe toekomstperspectief. In dit bedrag ad € 366.000 is voor de kosten van het verkennen van de PPS een bedrag ad € 52.000 verantwoord. De totale kosten hiervoor bedragen € 104.000. Conform de LOI is 50% doorbelast aan de twee marktpartijen.

Het resultaat op de overige activiteiten ziet toe op verhuurde objecten waar Technology Base in heeft geïnvesteerd. Het resultaat valt hoger uit door lagere onderhoudskosten van de verhuurde panden.

Programma (bedragen x € 1.000)	JR 2023	GEWIJZIGDE BEGROTING 2023	AFWIJKING 2023
Grondexploitatie	2.454	-1.059	1.395
Mutatie onderhanden werk	-2.454	-1.059	-1.395
Mutatie voorziening grondexploitatie	-1.426	-	-1.426
Subtotaal grondexploitatie	-1.426	-	-1.426
Luchthavenexploitatie	-661	-720	59
Vastgoedexploitatie	295	253	42
Gerealiseerd saldo	-1.792	-468	-1.324

2.3 Belangrijkste ontwikkelingen in 2023

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2023 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Deze hebben wij onderstaand opgenomen:

1. Conversie IT

Technology Base is per 1 januari 2023 overgegaan van Exact Globe naar Exact Online. Wij hebben vastgesteld dat de gegevens juist en volledig zijn overgenomen in Exact Online en wij hebben geen bijzonderheden onderkend ten aanzien van de betrouwbaarheid en continuïteit bij de conversie.

2. Herziene bestemmingsplan voor de “Voormalige Vliegbasis Twenthe - Midden” en “- Zones” is vernietigd

Het herziene bestemmingsplan voor de ‘Voormalige Vliegbasis Twenthe - Midden’ en “- Zones” werd op 6 december 2023 vernietigd door de Raad van State. Daarmee vallen de gronden van zowel de Werkparken/Vliegveld Twente Evenementenlocatie als het aangrenzende natuurgebied (NNN/EHS) terug in de oude bestemmingen voor vliegveld en militaire doeleinden. Daardoor kan niet langer aanspraak worden gemaakt op het laatste deel van betaling van de met van Eck overeengekomen koopsom. Het bedrag dat niet meer ontvangen wordt bedraagt € 1,5 miljoen. De invloed hiervan op de GREX bedraagt € 1,1 miljoen negatief.

3. Bestemmingsplan voor het profiel van HTSM/AMM is gewijzigd

In navolging van het advies van Bureau Berenschot is het bestemmingsplan voor het profiel van HTSM/AMM gewijzigd. De bestemmingsplanherziening 1 werd in 2023 onherroepelijk. Daarmee is het profiel voor het segment HTSM/AMM verruimd ten gunste van productieactiviteiten.

4. Bedrijfskavels bedrijvenpark in eeuwigdurend erfpacht uit te geven

In maart 2023 besloot het Algemeen Bestuur om bedrijfskavels op het bedrijvenpark uit te geven in eeuwigdurend erfpacht. Met eeuwigdurend erfpacht verbetert Technology Base de vestigingsvoorwaarden voor bedrijven.

5. Besluit parkmanagement

Het Dagelijks Bestuur besloot in 2023 om de parkmanagementbijdrage voor bedrijfsvestiging op het bedrijvenpark en binnen TA vast te stellen op € 1,50 per m2 footprint. Tevens is besloten vanaf 1 januari 2024 te indexeren. Deze bijdrage is niet toereikend voor toekomstige groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. De twee deelnemers kwamen gezamenlijk een routekaart overeen om tot afspraken te komen over het toekomstig onderhoud voor de buitenruimte van het bedrijventerrein van Technology Base (inclusief de landside van Twente Airport). Het Dagelijks Bestuur heeft met deze routekaart ingestemd.

6. LOI met regionale private partners gesloten

In maart 2023 sloot Technology Base een LOI met enkele regionale private partners en de beide deelnemers. Technology Base werkte daarna met hen samen aan een verkenning van een PPS. Het ‘toekomstperspectief van Twente Airport’ gold als basis voor de verkenning. Eind 2023 leverden partijen gezamenlijk een verkenning op die zowel financieel als deels juridisch was uitgewerkt. In september besloot het Dagelijks Bestuur de verkenning met een verdere verdieping voort te zetten. De LOI is verlengd tot oktober 2024.

2.4 Belangrijkste aandachtspunten voor 2024

Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie willen wij de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen die een grote impact kunnen hebben op het boekjaar 2024.

Oplossen knelpunten diverse onderdelen binnen Technology Base

Evenals voorgaande jaren is landelijk een grote uitdaging aanwezig om de stikstofproblematiek op te lossen. Dit heeft invloed op Technology Base. Technology Base heeft bij de provincie Overijssel een koepelvergunning aangevraagd. Deze aanvraag is door de provincie Overijssel voorlopig ‘on hold’ gezet, in afwachting van een nadere juridische onderbouwing. Rondom stikstof zijn geen nieuwe ontwikkelingen waardoor vestiging van grotere bedrijven nog niet mogelijk is. Tot meer duidelijkheid komt, kunnen enkel kleine bouwplannen worden gefaciliteerd. In de grondexploitatie is rekening gehouden met deze ontwikkeling, door op korte termijn uit te gaan van een conservatieve uitgiftefasering.

De capaciteit van de nutsnetwerken lijkt ook een knelpunt voor 2024 en verder te worden. De nuts-aansluitingen voor nieuwe partijen staan onder druk. De doorlooptijden en (aansluit)capaciteit staan landelijk al jaren op spanning. Enexis heeft aangegeven op dit moment geen transportcapaciteit voor afname en/of teruglevering aan grootverbruik aansluitingen aan te kunnen bieden. TenneT en Enexis gaan daarom samen onderzoeken uitvoeren met als doel extra transportcapaciteit te creëren. De uitkomsten daarvan zijn nog niet beschikbaar.

U heeft aangegeven aandacht te blijven houden voor de stikstof- en de nutsvoorzieningen-problematiek. Het risico bestaat dat door deze problematiek een deel van het programma niet kan worden afgezet, wat financiële problemen met zich meebrengt.

Publiek-Private-Samenwerking

In maart 2023 heeft Technology Base een Letter-of-Intent (LOI) gesloten met enkele regionale private partners en de beide deelnemers. Technology Base werkt met hen samen aan een verkenning van een PPS. In september besloot het bestuur om deze verkenning verdiept voort te zetten. De LOI is verlengd tot oktober 2024.

Samenhangend met de verkenning is door een externe partij onderzoek gedaan naar de fiscale aandachtspunten voor de uitwerking van een PPS. Wij hebben kennis genomen van de rapportage die door de externe partij is uitgewerkt. In de bijlage hebben wij onze feedback hierop samengevat.

3. Uw interne beheersing & onze bevindingen

3.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording 2023

In onze voorgaande accountantsverslagen hebben wij opgemerkt dat de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd wordt voor gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen zoals Technology Base. Deze invoering heeft in boekjaar 2023 voor het eerst gevolgen gehad voor Technology Base. Ook de rol van de accountant is veranderd door de invoering van deze rechtmatigheidsverantwoording.

Met ingang van verslagjaar 2023 is Technology Base zelf verantwoordelijk geworden voor de rechtmatigheidsverantwoording. In de jaarrekening van Technology Base is hiervoor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, op pagina 28, waarmee het Dagelijks Bestuur toelicht in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties het begrotings-, het voorwaarden-, en het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd.

Op de door het Algemeen Bestuur vastgestelde verordening “Financiële Verordening Gemeenschappelijke Regeling Technology Base 2023” zijn de verantwoordings- en rapportagegrens van de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

In deze verordening is het volgende overeengekomen:

- ▶ Het Algemeen Bestuur stelt vast op welke wijze hij door middel van de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting en de jaarstukken wil worden geïnformeerd over rechtmatigheid;
- ▶ In de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening rapporteert het Dagelijks Bestuur aan het Algemeen Bestuur over afwijkingen met een verantwoordingsgrens van 3% van de totale lasten van Technology Base;
- ▶ In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan € 5.000 nader toegelicht.

Het Dagelijks Bestuur heeft in de in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht dat in 2023 vanuit de interne controle geen onrechtmatigheden boven de rapporteringsgrens zijn geconstateerd. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 28 van de jaarrekening. Daarnaast heeft het Dagelijks Bestuur in de jaarrekening toegelicht van mening te zijn dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 51 van de jaarrekening.

Wij hebben geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de door het dagelijks bestuur opgesteld rechtmatigheidsverantwoording. Wij kunnen ons verenigen met hetgeen in de jaarstukken is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Vanwege het nog niet afgeronde wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording kunnen wij op dit moment nog geen controleverklaring verstrekken. Het BBV en het BADO zijn namelijk nog niet aangepast voor de rechtmatigheidsverantwoording. Hiermee bestaat op dit moment geen voldoende uitgewerkte basis om een controleverklaring af te geven bij een jaarrekening, waarin een rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen.

De verwachting is op dit moment dat wij niet voor eind april 2024 een controleverklaring bij de jaarrekening van Technology Base kunnen verstrekken. Wij raden u aan gemeente Enschede en Provincie Overijssel hierover te informeren. U kunt uiteraard wel de concept jaarstukken, met daarbij dit accountantsverslag wel verstrekken.

Wij houden u uiteraard op de hoogte omtrent de ontwikkelingen op dit vlak en zullen zodra dit mogelijk is overgaan tot het afgeven van onze controleverklaring, waarbij wij in onze aanbiedingsbrief een nadere toelichting zullen geven over de rechtmatigheidsverantwoordingen en de ontwikkelingen dienaangaande.

3.2 Bevindingen interne beheersing (1/2)

Natuurlijke adviesfunctie en wettelijke taak

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole van Technology Base hebben wij de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing (met inbegrip van de geautomatiseerde gegevensverwerking) beoordeeld. Hieronder treft u een overzicht van onze bevindingen per proces.

Voor de bevindingen betreffende de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking voortvloeiend uit artikel 2:393 lid 4 BW verwijzen wij u naar de bijlage. Wij wijzen u erop dat de bevindingen niet alle eventuele onvolkomenheden in uw interne organisatie weergeven die bij een uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen. Wij rapporteren voornamelijk over eventuele leemtes en benoemen mogelijkheden ter verbetering van de financiële en administratieve processen, de administratieve organisatie daarvan en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing.

1. Ontbreken van functiescheiding bij muteren van crediteurenstamgegevens

Wij hebben vastgesteld dat de assistent projectcontroller crediteurenstamgegevens kan wijzigen. Hierop vindt geen zichtbare controle plaats door een tweede functionaris. De assistent projectcontroller is tevens bevoegd tot het inlezen van betalingen. Integrale controle op de betalingen vindt niet plaats. Door het ontbreken van functiescheiding binnen deze processtappen bestaat het risico op onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen.

2. Functievermenging assistent projectcontroller

Wij hebben vastgesteld dat de assistent projectcontroller over superuserrechten beschikt en daarmee fictieve budgethouders kan opvoeren, waaronder zichzelf. Hierdoor is het mogelijk dat de assistent projectcontroller onterecht facturen aan zichzelf toewijst en goedkeurt voor betaling, waarbij zij zelf de eerste handtekening zet. Hierdoor ontstaat een risico op onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen, omdat geen integrale inhoudelijke controle plaatsvindt tijdens betalingen.

3. Advies om alle memoriaalboekingen zichtbaar te controleren

Medewerkers op de afdeling financiële administratie hebben in het systeem de mogelijkheid om memoriaalboekingen door te voeren. Op de memoriaalboekingen ten aanzien van de GREX vindt wel een zichtbare controle plaats, voor de overige memoriaalboekingen is hiervan geen sprake en wordt geen zichtbare controle door de projectcontroller uitgevoerd. Hierdoor ontstaat het risico op onrechtmatige handelingen in het systeem waarmee functiescheidingen kunnen worden doorbroken.

4. Zelfstandige betalingsbevoegdheid directeur

De directeur heeft tot een bedrag van € 10.000 zelfstandige betalingsbevoegdheden in het bankpakket van de Rabobank. Hierdoor bestaat een risico op onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen. Wij schatten dit risico als laag in als gevolg van de omvang van de zelfstandige betalingsbevoegdheid. Daarnaast merken wij op dat wij hebben vastgesteld dat het aantal transacties op deze bankrekening beperkt is.

3.2 Bevindingen interne beheersing (2/2)

Met betrekking tot de geconstateerde bevindingen zoals opgenomen op de vorige pagina hebben wij onderstaand per bevinding onze aanbevelingen verwoord.

1. Ontbreken van functiescheiding bij muteren van crediteurenstamgegevens

Wij adviseren functiescheiding aan te brengen in het wijzigen en goedkeuren van crediteurenstammutaties. Hierbij is met name het wijzigen van bankrekeningnummers van belang. Dit aandachtspunt is reeds genoemd in het accountantsverslag 2018. Wij hebben begrepen dat wel een steekproefsgewijze (niet zichtbare) controle plaatsvindt op het bankrekeningnummer bij betalingen. Deze maatregel is ons inziens niet toereikend. Derhalve adviseren wij u deze controle bij alle mutaties zichtbaar uit te voeren op het moment dat de stamgegevens van een crediteur worden aangepast.

2. Functievermenging assistent projectcontroller

Wij adviseren functiescheiding aan te brengen, tevens adviseren wij het aantal superusers te beperken. Daarnaast adviseren wij om controles in te richten bij betalingen, waaronder een controle op bankrekeningnummers.

3. Advies om alle memoriaalboekingen zichtbaar te controleren

Wij adviseren de bevoegdheden tot het boeken van memorialen te beperken alsmede controle op deze boekingen zichtbaar te laten uitvoeren. Wij hebben deze bevinding vanaf 2020 opgenomen in het accountantsverslag.

4. Zelfstandige betalingsbevoegdheid directeur

Wij adviseren u de betaalbevoegdheden dusdanig in te richten dat van zelfstandige betalingsbevoegdheden geen sprake meer is.

Gezien de omvang van Technology Base heeft het management gekozen de vier in deze paragraaf opgenomen bevindingen met betrekking tot de interne beheersing te accepteren en geen (corrigerende) interne beheersingsmaatregelen te treffen. Wij begrijpen deze keuze, waarbij wij opmerken dat wij ten behoeve van de jaarrekeningcontrole aanvullende werkzaamheden hebben verricht. Naar aanleiding van deze uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

3.3 Ontwikkeling grondexploitatie (1/2)

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitatie zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** Is de tijdsplanning van de deelgebieden afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke deelgebieden op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programmering:** In de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er sprake van een kritische analyse van de 'mix' van woningen en bedrijvigheid in de deelgebieden in relatie tot de huidige marktvraag in gemeente Enschede?
- ▶ **Prijs:** Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gevalideerd. De verschillende deelgebieden in de grondexploitatie zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2023 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening 2023 op een juiste wijze is gewaardeerd en of mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Technology Base heeft voor het verwachte tekort op de grondexploitatie 2024-2031 een verliesvoorziening gevormd van € 19,9 miljoen (2022: € 18,5 miljoen). De verliesvoorziening is conform het BBV als waardecorrectie gepresenteerd op de post "Onderhanden Werk - waaronder bouwgronden in exploitatie".

De parameters en volatiliteitsanalyse die ten grondslag liggen aan de berekeningen zijn opgenomen in de grondexploitatie 2023. In de jaarrekening zijn de belangrijkste parameters uiteengezet. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 37 en verder van de jaarrekening.

Uitkomsten grondexploitatie 2023

In het overzicht op de volgende pagina is zichtbaar dat in totaliteit meer kosten gemaakt zullen worden dan vorig jaar ingeschat:

- ▶ De nog te maken kosten zijn met € 3,3 miljoen gedaald terwijl de gemaakte kosten in boekjaar 2023 € 3,8 miljoen bedragen.
- ▶ Bij de opbrengsten is eenzelfde beeld te zien. De nog te realiseren opbrengsten zijn gedaald met € 7,1 miljoen, terwijl de opbrengsten in boekjaar 2023 € 6,2 miljoen bedragen.

Samen zorgt dit voor een verslechtering van de grondexploitatie, waardoor de verliesvoorziening met € 1,4 miljoen is verhoogd.

Wij hebben op de volgende pagina de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de grondexploitatie vorig jaar toegelicht.

3.3 Ontwikkeling grondexploitatie (2/2)

Uitkomsten grondexploitatie 2023

Het verwachte eindresultaat van de grondexploitatie 2024 tot en met 2031 is als volgt:

Overzicht GREX (OHW) jaarrekening 2023 (x €1.000)	2023	2022	Mutatie
<i>Historisch:</i>			
Totaal gemaakte en geboekte kosten t/m 31-12	133.595	129.829	3.766
Totaal gemaakte en geboekte opbrengsten t/m 31-12	107.304	101.085	6.219
Totaal nominale boekwaarde exclusief voorziening (A)	26.290	28.744	-2.454
<i>Prospectief</i>			
Nog te maken kosten (grex 01-01)	26.930	30.203	-3.273
Nog te realiseren opbrengsten (grex 01-01)	32.579	39.636	-7.057
Netto kasstroom prospectief	5.650	9.433	-3.784
Uitgaven index	-2.508	-3.040	532
Inkomsten index	2.077	2.595	-518
Geïndexeerde netto kasstroom prospectief	5.219	8.984	-3.766
Rente	-2.264	-2.338	74
Contante waarde van boekwaarde en prospectieve kasstroom (B)	19.917	18.491	1.426
Netto boekwaarde OHW in jaarrekening (A - B)	6.374	10.253	-3.880

De belangrijkste verschillen in de grondexploitatie 2023 ten opzichte van 2022 zijn hieronder toegelicht:

- ▶ De Raad van State heeft het herziene bestemmingsplan van het “Voormalige Vliegbasis Twenthe - Midden” en “- Zones” vernietigd. Daarmee vallen de gronden van zowel de Werkparken als het aangrenzende natuurgebied terug in de oude bestemmingen. Het gevolg hiervan is dat Technology Base niet langer aanspraak maakt op de laatste betalingstermijn van € 1,5 miljoen van Van Eck inzake De Strip & Oostkamp. Daarnaast valt het budget voor reconstructie van de afslag naar VTE vrij ad € 0,4 miljoen. Het gevolg is een totaal nadelig effect van circa € 1,1 miljoen.
- ▶ Technology Base heeft de plankosten voor de projectorganisatie geactualiseerd. De huidige verwachting is dat vanaf 2026 sprake is van afbouw van inzet van de projectorganisatie, waaronder inhuur en huisvesting. Dit is een jaar later dan vorig jaar werd verwacht. Hiervoor is een nadelig effect van circa € 0,4 miljoen verwerkt.
- ▶ In ‘t Vaneker zijn twee panden verkocht voor een hoger bedrag dan initieel verwacht. Pand Z1 had vorig jaar nog geen waarde. De verkoop van circa € 0,3 miljoen is daarmee ook een voordeel voor hetzelfde bedrag. Het tweede pand Z43A had vorig jaar een waarde van € 600.000 en is verkocht voor € 650.000.

3.4 BBV, WNT en bijzonderheden in de jaarrekening

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat Technology Base de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

Onderdeel van de controleverklaring is een oordeel over de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT). In de WNT zijn onder andere bepalingen opgenomen over wie aangemerkt dient te worden als topfunctionaris, welke componenten onderdeel dienen te zijn van de bezoldiging volgens de WNT en wat de bezoldigingsmaxima van de topfunctionarissen zijn. Voor de verantwoording van de WNT in de jaarrekening geldt een specifiek verantwoordingsmodel.

Wij hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in samenwerking met collega's die gespecialiseerd zijn in de controle van WNT-verantwoordingen. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij de volgende bevindingen in relatie tot de WNT-verantwoording:

- ▶ Wij kunnen ons verenigen met uw zienswijze voor wat betreft de aanmerking van topfunctionarissen. Voor Technology Base geldt dat alleen de directeur is aangemerkt als topfunctionaris; de leden van Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur zijn aangewezen als topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.900 of minder.
- ▶ De WNT-verantwoording omvat alle componenten die op basis van deze regelgeving tot de bezoldiging gerekend dienen te worden.
- ▶ Voor de leidinggevende en toezichthoudende functionarissen is in 2023 geen sprake geweest van een overschrijding van het bezoldigingsmaximum volgens de toepasselijke bezoldigingsklasse voor Technology Base.
- ▶ De WNT-verantwoording is op juiste en volledige wijze in de jaarrekening opgenomen en gepresenteerd.

Aandacht voor verantwoording subsidiebaten

In boekjaar 2023 zijn subsidiebaten verantwoord ten aanzien van:

- ▶ Subsidie project Proeftuin Water in 't Vaneker; en
- ▶ Verrekening explosievenonderzoek Vliegbasis Twente.

Voor de subsidie project Proeftuin Water in 't Vaneker is in boekjaar 2023 een subsidie verwerkt die reeds in 2017 is verleend vanuit provincie Overijssel aan Gemeente Enschede. Middels een brief in januari 2023 is deze subsidie nogmaals bevestigd. Pas op dat moment heeft Technology Base deze volledige subsidiebatate in één keer verantwoord, terwijl volgens het matchingsprincipe de subsidiebatate jaarlijks toegerekend had moeten worden naar rato van de gemaakte kosten.

Per saldo is geen sprake van een resultaatsimpact, echter deze subsidiebatate had in eerdere jaren wel verwerkt dienen te worden in plaats van eerst in 2023. Wij willen benadrukken dat het tijdig verwerken van dit soort bataten en verrekeningen van belang is voor een juiste (financiële) verslaglegging en bevelen u dan ook aan toe te zien op adequate communicatie en administratieve verwerking.

3.5 Significante schattingsposten

Verwerking van schattingen in de jaarrekening

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening is dat het bestuur schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het bestuur. In het navolgende overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het bestuur gebruikte mate van prudentie inschalen. De schattingen ten aanzien van de grondexploitatie maken daarnaast een belangrijk onderdeel uit van onze controle. In paragraaf 3.3 hebben we daarom een uitgebreide toelichting opgenomen. Hieronder gaan we enkel in op het schattingselement van deze post.

POST IN DE JAARREKENING	BEOORDELING		TOELICHTING SCHATTING
	2022	2023	
Voorziening dubieuze debiteuren	●	●	De debiteuren zijn in 2023 door Technology Base kritisch beoordeeld. Voor de dubieuze debiteuren is een voorziening opgenomen. De voorziening voornamelijk uit een vordering op de Veiligheidsregio Twente uit 2019 in aftrek van afrekening gas/water/elektra uit 2021. Wij hebben begrepen dat gesprekken gevoerd zijn met deze debiteur over de afwikkeling van deze vordering. Wij achten de uitgangspunten ten aanzien van de voorziening dubieuze debiteuren neutraal.
Waardering materiële vaste activa	●	●	De afschrijving van de materiële vaste activa is gebaseerd op de door het Algemeen Bestuur vastgestelde verordening “Financiële Verordening Gemeenschappelijke Regeling Technology Base 2023”. Deze schatten wij in als neutraal.
Waardering grondexploitatie deelgebied Technology Base	●	●	De inschatting die ten grondslag ligt aan deelgebied Technology Base hebben wij ingeschat als optimistisch. Dit ziet met name toe op de looptijd en het gehanteerde uitgiftetempo van deelgebied Technology Base. Wel merken wij op dat vanaf begin 2023 serieuzere gesprekken lopen dan in de afgelopen jaren. Desalniettemin staat Technology Base voor een uitdaging om het gehele terrein door de markt te laten absorberen. Op basis van het onderzoek van Cushman & Wakefield uit 2021 is gebleken dat dit gezien de tekorten aan aanbod in de regio wel mogelijk is, wat wordt ondersteund door de gesprekken die op het moment worden gevoerd. Wij achten de inschatting van Technology Base nog steeds als optimistisch in, maar zien dat de inschattingen voldoende zijn onderbouwd.
Waardering grondexploitaties overige deelgebieden	●	●	De inschatting van het uitgiftetempo van de woningen en kavels (van met name deelgebied ‘t Vaneker) schatten wij, net als voorgaand jaar, in als neutraal.

● conservatief ● neutraal ● optimistisch

4. Bijlage

4. Bijlage (1/6)

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van Technology Base, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 11 oktober 2023 met kenmerk '1019298/MZ/GvdR/MNK/3094'.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 59.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording van de jaarrekening. Voor de WNT gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

4. Bijlage (2/6)

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 11 oktober 2023. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering, waarbij zo mogelijk gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van Technology Base. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- ▶ Onjuiste waardering bouwgronden in exploitatie (materiële post met verschillende schattingselementen);
- ▶ Frauderisico als gevolg van het verantwoorden van niet-routinematige opbrengsten; en
- ▶ Frauderisico als gevolg van het door het management doorbreken van interne beheersingsmaatregelen (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers).

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2023 van Technology Base ten aanzien van de getrouwheid aan de daaraan te stellen eisen voldoet, zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring af te geven bij deze jaarrekening op het getrouwheidsaspect. Ten aanzien van de rechtmatigheid verstrekken wij geen oordeel meer (zie paragraaf 3.1 pagina 13). Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2023 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van Technology Base zijn gebaseerd op de veronderstelling dat Technology Base als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van Dagelijks Bestuur. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het Dagelijks Bestuur ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting.

4. Bijlage (3/6)

Jaarstukken

De jaarstukken 2023 van Technology Base bestaan uit:

- ▶ Het jaarverslag 2023 (managementsamenvatting, programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ De jaarrekening 2023 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief taakvelden); en
- ▶ De overige gegevens 2023 (resultaatbestemming, gebeurtenissen na balansdatum en rechtmatigheidsverantwoording).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van Technology Base zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2023. In 2023 zijn geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van Technology Base.

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van Technology Base en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het dagelijks bestuur en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

4. Bijlage (4/6)

Aandacht voor frauderisicobeheersing en -rapportage

De laatste jaren is de betekenis van wet- en regelgeving en het hieraan voldoen (compliance) alleen maar toegenomen. Van bedrijven wordt verwacht dat zij 'in control' zijn en van accountants wordt verwacht dat zij hierop toezien. In onze publicatie 'Non compliance risico's: veel organisaties lijken niet voorbereid' hebben wij gerapporteerd over mogelijke non-compliance en hiermee verbonden risico's, gebaseerd op ons onderzoek onder 650 profit organisaties en 250 non-profit organisaties waaronder lokale overheid. Voor non-profit organisaties is de uitkomst onder meer dat:

- ▶ 20% geen goed beeld heeft bij welke medewerkers veranderingen in gedrag of levensstijl een aanwijzing kunnen vormen voor oneigenlijke toe-eigening van activa;
- ▶ 50% geen fraudebeleid heeft en 24% geen gedragscode die toeziet op fraudepreventie en detectie;
- ▶ 35% niet is voorbereid op een fraude-incident.

Startpunt van onze controle is hierbij de frauderisicoanalyse, zoals u die zelf heeft uitgevoerd:

- ▶ Welke frauderisico's onderkent u als organisatie;
- ▶ Op welke wijze zijn maatregelen ingezet om deze risico's te beheersen.

Op basis van het raadplegen van de frauderisicoanalyse is vastgesteld dat de frauderisico's in voldoende mate worden onderkend door Technology Base. Door de projectcontroller is een lijst met frauderisico's opgesteld. Per proces zijn frauderisico's geïdentificeerd waarbij een score (laag/midden/hoog) per risico is gegeven aan de hand van kans maal impact. Daarnaast zijn per geïdentificeerd frauderisico beheersmaatregelen geformuleerd om het risico te mitigeren. Wij bevelen u aan de frauderisicoanalyse verder onder de aandacht te brengen in uw organisatie, bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur. Tevens bevelen wij deze analyse periodiek te bespreken in genoemde gremia.

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties besproken met de directie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd. Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

4. Bijlage (5/6)

Overzicht met samenvattende bevindingen continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking

PROCES	2023	KORTE OMSCHRIJVING BEVINDINGEN
Logische toegangsbeveiliging		
1. Procedure autorisatiebeheer	●	Voor het aanmaken en wijzigen van gebruikers en autorisaties in Exact Online wordt geen gebruik gemaakt van een uitgangspuntenpositie. De maatregelen omtrent autorisatiebeheer zijn daarmee niet toereikend.
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	●	Er worden geen periodieke reviews uitgevoerd op juistheid en actualiteit van ingerichte autorisaties in Exact Online. De maatregelen omtrent ingerichte autorisaties zijn daarmee niet toereikend.
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data	●	Generieke accounts binnen Exact Online zijn als verklaarbaar bevonden. De maatregelen omtrent identificatie zijn daarmee toereikend.
4. Authenticatie	●	De wachtwoordeisen in Exact Online voldoen aan de 'BDO minimum practice'. De maatregelen omtrent authenticatie zijn daarmee toereikend.
5. Administrator- en Superuser-accounts	●	Toekenning van superuserrechten/beheerrechten is niet beperkt IT medewerkers. Assistent projectcontroller beschikt over superuserrechten en is betrokken in de lijnorganisatie. De maatregelen omtrent administrator- en superuser-accounts zijn daarmee niet toereikend.
Change management		
6. Wijzigingsbeheer	●	Er is geen formeel change management proces ingericht, waarbij beoordeling van releasenotes en een akkoord zijn vastgelegd. De maatregelen omtrent wijzigingsbeheer en gescheiden IT-omgevingen zijn daarmee niet toereikend.
7. Gescheiden IT-omgevingen		
Continuïteit		
8. Fysieke toegangscontrole	●	Het niet beschikbaar zijn van applicaties en/of het verlies van data kan leiden tot een risico op het verlies van bedrijfscontinuïteit voor de organisatie. Continuïteitsmaatregelen zijn getroffen door serviceorganisatie Exact Online. Echter heeft Technology Base zelf geen maatregelen getroffen en wordt vanuit het ISAE 3402 type II rapport van Exact Online benadrukt dat klanten hiervoor verantwoordelijk zijn.
9. Back-up maatregelen		
10. Restore-test		Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen indicaties op verstoringen van de systemen of gegevensverwerking signaleerd. Echter zijn de maatregelen omtrent continuïteit niet toereikend.

U heeft aangegeven in boekjaar 2024 deze bevindingen waar mogelijk op te volgen.

4. Bijlage (6/6)

Fiscale gevolgen overdracht activiteit naar een B.V. met marktpartijen

Fiscaliade is gevraagd de belangrijkste aandachtspunten voor de fiscaliteit te beschrijven bij de voorgenen overdracht van activiteiten vanuit Technology Base naar een nieuwe B.V. In samenwerking met collega's die gespecialiseerd zijn in fiscaliteit hebben wij kennis genomen van het opgestelde memo van Fiscaliade. Daarbij hebben wij enkele belangrijke punten ten aanzien van de vennootschapsbelasting en de BTW/overdrachtsbelasting:

Vennootschapsbelasting

- ▶ Ten aanzien van vastgoedexploitatie is het standpunt ingenomen dat geen sprake is van vpb-plicht aangezien sprake is van 'normaal vermogensbeheer'. Uitgaande van de situatie dat sprake is van 'kale verhuur' kunnen we ons vinden in dit standpunt. Dit kan anders zijn indien de opstallen door Technology Base zelf zijn ontwikkeld. Wij adviseren u na te gaan in hoeverre wel/niet sprake van kale verhuur van bestaande opstallen.
- ▶ Zowel de GREX als de luchthaven kwalificeren niet als onderneming volgens Fiscaliade aangezien sprake is van structurele verlieslatende activiteiten. Daar kunnen wij ons in vinden, gezien de resultaten de afgelopen jaren. Echter kan het wel zijn dat nog sprake is van commerciële-fiscale verschillen, bijvoorbeeld als gevolg van gehanteerde prijzen voor onderlinge transacties tussen de GR en de aandeelhouders. Wij adviseren u na te gaan in hoeverre hiervan sprake is.
- ▶ Wij delen de conclusie dat de overdracht van vermogensbestanddelen naar de B.V. niet leidt tot heffing van vennootschapsbelasting. Hierbij plaatsen wij wel de kanttekening dat indien sprake is van een boekwinst op de overgedragen vermogensbestanddelen een positief resultaat wordt gerealiseerd. Dat kan een indicatie zijn van het feit dat in het kader van de beoordeling van het winstoogmerk een commercieel-fiscaal verschil moet worden verantwoord op (bijvoorbeeld) de afschrijvingen.

BTW/overdrachtsbelasting

- ▶ Wat opvalt is dat de termen economische eigendom en beperkte rechten door elkaar worden gebruikt. Wellicht wordt hetzelfde bedoeld, maar dat blijkt niet duidelijk uit het memo. De verschillen kunnen in behandeling nogal verschillen. Bij overgang van economische eigendom is voor de BTW namelijk minder snel sprake van een levering dan nu in het memo aangenomen lijkt te worden.
- ▶ De feiten zijn beperkt, met name over de vastgoedexploitatie. Mogelijkheden voor toepassing van artikel 37d Wet op de omzetbelasting zijn inderdaad afhankelijk van de feitelijke situatie en die lijkt nog niet helder.
- ▶ Bij 37d ontbreekt de nuance dat een knip gaat komen tussen juridische en economische eigendom (al dan niet via beperkte rechten). Dit zou discussies kunnen geven over de toepassing van artikel 37d. Hoewel wij argumenten in de rechtspraak zien voor een positieve afloop, is dit wel een aandachtspunt.
- ▶ Bij de genoemde mogelijke variant voor interne reorganisatie merken wij op dat een gemeenschappelijke regeling geen in aandelen verdeeld kapitaal heeft. De Belastingdienst legt die eis nogal strikt uit. Dit lijkt dus een discussiepunt, die misschien minder relevant is, omdat zoals wordt aangegeven de wens bestaat en belang van 30% te verschuiven naar marktpartijen. Wij adviseren u hier desondanks wel rekening mee te houden.
- ▶ Bij de genoemde variant voor een splitsing bestaat sterke twijfel of een (gedeelte van) publiekrechtelijk lichaam af te splitsen is naar een B.V. Wij adviseren u hier aandacht voor te hebben bij de verdere uitwerking.

